

Lapin Green Deal-tiekartan toteutumisen arviointi 2024

LLHall 10.03.2025 § 26
127/00.04.01/2021

Valmistelija Knutars Heli Lapin liitto

Lapin vihreää siirtymää ohjaa maakuntatasolla Lapin Green Deal -tiekartta. Siihen on koottu yhteiset Lapin tavoitteet sekä kestävyysmurrosta tukevat, ja pitkällä aikavälillä Lapin aluekehitystä hyödyttävät toimenpiteet. Vihreän siirtymän ja Lapin Green Deal-tiekartan seuranta, arviointia, koordinoitua ja edistämistä varten on asetettu maakunnan yhteistyöryhmän alaisuuteen Lapin vihreän siirtymän jaosto.

Lapin liiton hallitus on kokouksessaan 5.2.2024 päättänyt osaltaan ottaa käyttöön Lapin Green Deal -tiekartan vaikuttavuuden ja seurannan toimintamallin sekä päätti sen mukaisesti vuoden 2024 arvioinnin käynnistämisestä. Toimintamallin mukaisesti Lapin liiton hallitus antaa arvioinnista vuosittain jaostolle tehtävän mahdollisine tarkennuksineen ja ohjeineen. Sen pohjalta Vihreän siirtymän jaosto toteuttaa arvioinnin ja muodostaa koosteraportin, jonka Lapin liiton hallitus käsittelee.

Vuoden 2024 arviointia varten Lapin liitossa on koottu taustatietoja tiekartan teemojen toimenpiteistä ja etenemisestä. Arviointia varten tehtiin keväällä 2024 kysely yli 80 henkilölle, vastauksia saatiin 39. Vihreän siirtymän jaosto työsti arviointia kahdessa työpajassa sekä keskustellen useassa jaoston kokouksessa vuoden 2024 aikana.

Green Deal- tiekartan arviointi kattaa sekä tiekartan etenemisen arvioinnin, että suositukset ja keskeisten, täydentävien toimenpiteiden ideoinnin. Arviointia toivotaan hyödynnettävän muun muassa maakuntaohjelman ja siihen liittyvien suunnitelmien laatimisessa sekä rahoituksen suuntaamisessa.

Arvioinnin keskeiset huomiot ja suositukset:

Parhaiten tiekartasta ovat edenneet teemat energiamurros, kiertotalous sekä metsien ilmastoviisas ja kestävä käyttö. Heikoiten on edennyt luonnon monimutaisuus, kestävä liikenne ja arktinen ruoantuotanto. Kestävä matkailu ja Hiilineutraali Lappi asettuvat vertailussa keskiväliin. Mikään osa-alue ei ole edennyt erinomaisesti, eikä tästä johtuen voida valita vain tiettyjä teemoja, joihin tulisi jatkossa keskittyä.

Energiamurroksen etenemiseen liittyy suuria epävarmuuksia ja riskitekijöitä liittyen investointien toteutumiseen, aluetalous- ja luontovaikutuksiin sekä sosiaaliseen hyväksyttävyyteen. Investointien oikeudenmukaisuuskysymysten ratkaiseminen ja eri maankäyttömuotojen oikeudenmukainen yhteensovittamisen onnistuminen ovat Lapille kriittisiä.

Hiilineutraaliuden teema, joka sisältää tavoitteena 80 %:n päästöjen vähentämisen vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 2005 tasoon, ei ole edennyt riittävän hyvin. Suurimmat ja samalla vaikeimmat päästösektorit, (Hinku-laskennan mukaan) ovat liikenne, maatalous, työkoneet ja kaukolämpö. Käynnistynyttä maakunnallista ilmastotyötä tulee jatkaa pitkäjänteisesti tukien kuntia ja elinkeinoelämää päästöjen vähentämisessä ja ilmastomuutokseen sopeutumisessa.

Jotta maatalouden kestävyystyölle olisi tulevaisuuden pohjaa, kannattavuuden kehittäminen ja alan houkuttelevuuden lisääminen on kestävyystyön perusta. Kuntien rooli paikallisen elintarviketuotannon ja jalostuksen tukemisessa on merkittävä.

Kestävän liikkumisen kehittämiseksi ratkaisuja on löydettävissä älyteknologian hyödyntämisestä ja matkaketjujen, joukkoliikenteen, kevyen liikenteen, sähköautoilun

ja kimpakyytien edistämisestä, sekä raskaan liikenteen vähähiilisten ratkaisujen edistämisestä.

Matkailun kestävämmän ja hallitsemattoman kasvun haasteeseen tulee hakea vaikuttamis- ja ohjauskeinoja matkailustrategialla ja samalla on käytävä avointa dialogia kestävämmän matkailun rajoista.

Ympäristönsuojelua ja luonnon monimuotoisuutta on edistettävä laajasti eri tasoilla ja eri toimijoiden yhteistyöllä yhteisvaikutukset tunnistaen. Erytystä huomiota tulee kiinnittää virtavesien tilan heikentämättömyyteen ja parantamiseen valuma-alueittain, suojelualueiden ulkopuolisen luonnon monimuotoisuuden edistämiseen ja arktisen luonnon sopeutumiseen ilmastonmuutokseen. Kuntien roolia kunnan omistamien maiden luonnon monimuotoisuuden vahvistamisessa - ja sopeutumisessa on tuettava.

Lapin Green Deal-tiekartan toteutumiseen liittyy systeemisiä riskejä, jotka ovat usein keskenään yhteydessä ja voivat aiheuttaa ketjureaktioita, jotka vaikuttavat moniin eri osa-alueisiin yhteiskunnassa. Riskien arvioinnissa ja hallinnassa tulee ottaa huomioon järjestelmien välinen vuorovaikutus ja mahdolliset kerrannaisvaikutukset. Tiekartan edistämisen päämääränä tulee olla yhteiskunnan eri osa-alueilla tapahtuva kestävyysmurros, jonka tavoitteena on siirtyä kohti ekologisesti kestävämpää tulevaisuutta. Muutos kattaa mm. energiantuotannon, ruoantuotannon, asumisen ja liikenteen, ja sen tarkoituksena on turvata ympäristön kantokyky, sekä vähentää fossiilisten polttoaineiden käyttöä.

Aluekehittämisessä on syytä pohtia Lapin Green Deal- tiekartan ja sitä edistävän Vihreän siirtymän jaoston toiminnan roolia ja merkitystä vihreän siirtymän aluekehitysratkaisujen ohjaamisessa ja edistämässä.

Arvioinnin tuloksia esittelee kestävämmän kehityksen asiantuntija Hanna-Leena Pesonen.

- Esittelijä** vs. maakuntajohtaja Takkula Hannu Lapin liitto
- Päätösesitys** Hallitus merkitsee Lapin Green Deal-arviointiraportin tiedoksi ja ohjaa sen edelleen Lappi-sopimusprosessiin hyödynnettäväksi. Lisäksi hallitus antaa jaostolle tehtäväksi vuoden 2025 arvioinnin toteuttamisen hyväksytyin arviointimallin mukaisesti.
- Päätös** Hallitus hyväksyi päätösesityksen keskustelun jälkeen yksimielisesti.